

Шифра ученика: |

Укупан број бодова: |

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
ЗАВОД ЗА ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

школска 2021/2022. година

ТЕСТ

СРПСКИ ЈЕЗИК

ПРИЈЕМНИ ИСПИТ ЗА УПИС У ПРВИ РАЗРЕД УЧЕНИКА
СА ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА ЗА ФИЛОЛОШКЕ НАУКЕ
ШКОЛСКА 2022/2023. ГОДИНА

УПУТСТВО ЗА РАД

- За решавање теста предвиђено је **120 минута**.
- Пиши читко, ћириличким словима, водећи рачуна да твоји одговори буду разумљиви, али и граматички и правописно исправни (посебно обрати пажњу на употребу великог слова).
- Када решаваш задатке у којима се од тебе очекује да нешто допишеш, увек користи пуне називе; скраћенице нису дозвољене (нпр. треба написати *именица*, а не *им.* или *локаџив*, а не *лок.* и слично).
- Задатке не мораш да радиш према редоследу којим су дати.
- Коначне одговоре напиши **хемијском оловком**. Док решаваш задатке, можеш да користиш графитну оловку, резач и гумицу.
- У задацима са више понуђених одговора **не добијају се бодови** уколико је поред тачних заокружен и нетачан одговор.
- Не признају се одговори који су написани графитном оловком, као ни одговори који су прецртани и исправљани.
- Ако завршиш раније, предај тест и тихо изађи.

Желимо ти много успеха на пријемном испиту!

* Тестове, као ни делове тестова, није дозвољено умножавати нити јавно објављивати без претходне сагласности Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

1. Заокружи слово испред реченице у којој су поштована правописна правила о **писању великог слова**.

а) Јелена Карађорђевић, Српска принцеза, била је супруга великог Кнеза Ивана Константиновича, који је убијен за време Октобарске револуције.

б) Јелена Карађорђевић, Српска принцеза, била је супруга великог кнеза Ивана Константиновича, који је убијен за време октобарске револуције.

в) Јелена Карађорђевић, српска принцеза, била је супруга Великог Кнеза Ивана Константиновича, који је убијен за време Октобарске револуције.

г) Јелена Карађорђевић, српска принцеза, била је супруга великог кнеза Ивана Константиновича, који је убијен за време Октобарске револуције.

д) Јелена Карађорђевић, српска принцеза, била је супруга Великог кнеза Ивана Константиновича, који је убијен за време октобарске револуције.

2. Када у речи МРАЗ **звучни зубни консонант** замениш:

1) уснено-зубним сонантом, добићеш реч _____;

2) задњонепчаним беззвучним консонантом чији је звучни парњак *ɾ*, добићеш реч _____.

3. Које **гласовне промене** су се догодиле у подвученој речи у следећој реченици?

Сваки њен корак био је врло опрезан и скоро бешуман.

1) _____

2) _____

3) _____

4. Подвуци речи са **кратким акцентом**.

ДРУЖЕЊЕ, ДРУШТВО, ДРУГ, ДРУШТВЕН, ДРУГАРСТВО, ДРУЖИНА

5. Одреди којој **врсти** припадају **речи** из следеће реченице.

Наставак мајчине приче је на другој траци.

Наставак _____
мајчине _____
приче _____
је _____
на _____
другој _____
траци. _____

6. У следећој реченици подвуци **придевску показну заменицу** којом се упућује на појам **близу говорника**, па одреди задате граматичке категорије.

1. Напрема овом храму, с оне стране друма, налази се надалеко позната кула, коју чува стража.

2. Падеж: _____

Број: _____

Род: _____

7. У следећем низу речи подвуци оне које су настале **слагањем помоћу спојног вокала**.

северозапад дангубити сачувати доброта романописац просејати

8. Одреди **врсту** подвучене **синтагме** у наведеној реченици.

Запао сам у такву немилост, али о њој нисам рекао ни речи.

Врста синтагме: _____

9. Напиши којој **врсти** припада подвучена **зависна реченица** у датом примеру.

Када би душа могла да се види кроз микроскоп, имала би твоје лице.

Врста зависне реченице: _____

10. Подвуци **неправи објекат** у наведеној реченици.

Дечак није марио за било каква правила.

11. Заокружи слово испред реченице у којој је **значење** подвучене речи настало **метонимијом**.

- а) Бака је ове године у башти посадила јагоде.
- б) Руменило је наносила на лице, у пределу јагодица.
- в) Јагода је биљка која има нежне и мирисне плодове.
- г) Ја сам попила једну дуњу, а Софија јагоду.

12. Прочитај следећу реченицу и размисли о **значењу** подвучене речи.

Подсећао је на луткара који, сакривен од погледа, вуче конце изнад позорнице и шарених кулиса.

Заокружи слово испред тачног одговора.

Кулиса представља:

- а) костим у који је лутка обучена;
- б) декорацију на позорници у виду заклона;
- в) светлосни сноп који осветљава позорницу;
- г) завесу која се подиже на почетку представе;
- д) први ред седишта у позоришту.

13. Међу наведеним речима подвуци **две** које су у српском књижевном језику **вишезначне**.

дабар, инсект, језик, коала, крило

14. Ако је тврдња тачна, заокружи Т, а ако је нетачна, заокружи Н.

- 1. Први књижевни језик Срба, али и осталих Словена, био је српкословенски језик. Т Н
- 2. Душанов законик потиче из XIII века. Т Н
- 3. Јован Рајић писао је на народном и рускословенском језику. Т Н
- 4. Славеносрпски маџазин Захарија Орфелина објављен је 1768. године. Т Н

15. Које је слово наше данашње азбуке Вук Стефановић Караџић први пут употребио у *Народним српским њословицама* из 1836. године?

Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) слово Ј
- б) слово Ђ
- в) слово Џ
- г) слово Х

16. Заокружи слово испред наслова дела чији је аутор Доситеј Обрадовић.

- а) *Мемоари*
- б) *Жиџије Ајдук Вељка Петровића*
- в) *Ауџобиоџрафија*
- г) *Животи и џрикљученија*

17. Напиши наслов дела из којег је одломак, име и презиме аутора и књижевну врсту којој дело припада.

Ој Карловци, место моје драго,
Кò детенце дошао сам амо,
Игра беше једино ми благо,
Слатко зва ја мед и смокву само.
Дете мало – голушаво тиче,
Дође тиче па се ту навиче,
Овде, овде, де криоце мало
Први пут је сретно огледало,
Из почетка од гране до гране,
Од дрвета једног до другога,
Док је смело сетити се стране,
Сетити се неба високога,
Док је могло крила своја лака
Небу дићи тамо под облака.

Наслов дела: _____

Име и презиме аутора: _____

Књижевна врста: _____

18. Заокружи слово испред наслова романа чија се радња везује за Први светски рат.

- а) *Мамаи*, Давид Албахари
- б) *Сеобе*, Милош Црњански
- в) *Покошено њоље*, Бранимир Ћосић
- г) *Орлови рано лети*, Бранко Ћопић

19. Испред назива тематског круга епских народних песама напиши број којим је означен јунак тих песама. Име једног јунака је вишак.

- 1. Дмитар Јакшић _____ косовске песме
- 2. Мали Радојица _____ покосовске песме
- 3. Милош Војиновић _____ хајдучке песме
- 4. Илија Бирчанин _____ ускочке песме
- 5. Југ Богдан _____ песме о ослобођењу Србије
- 6. Стојан Јанковић _____

20. Напиши којем **књижевном роду** припада *Еолска харфа* Данила Киша из којег је наведени одломак.

А распукнуће се, као жалосно срце, кад схвати да је коначно и неопозиво престало бити стабло, дрво, зелен-бор, и да је, коначно и неопозиво, постало електрична бандера.

Тада, кад рањено, напукло стабло схвати да је заувек ту укопано до колена и изнад колена и да му, дакле, нема бекства, тада му не остаје ништа друго него да гледа у даљину, ка шумама које му машу главом.

Књижевни род: _____

21. Испод сваког одломка напиши којој **књижевно-научној врсти** припада дело из којег је одломак преузет.

1.

Бурна времена новије српске прошлости била су тесно скопчана са мојим животом; и као што су она променљива била, тако је и мој живот био променљив. Ја сам служио и господарио, поповао и војводовао; путовао по народном послу далеке путове и код куће мирно седео и у мојој башти воће калемим; војевао сам опасне ратове и уживао благодат општег мира; с царевима говорио сам слободно, а каткад збунио ме је говор простог кмета; гонио сам непријатеље и бежао од њих; живео у сваком благу и изобилију и опет долазио до сиротиње; имао сам лепе куће и гледао их из шуме спаљене и срушене; пред мојим шатором вршталци су у сребро окићени арапски хатови и возио сам се у својим неокованим таљигама; војводе ишчекивали су заповести из мојих уста и опет судба ме доводила да пред онима што су били моји пандури на ноге устајем. – То је, децо, вечна променљивост судбине коју сам рано познао и на коју се нигда тужио нисам; из те променљивости научите: да се не треба у срећи гордити, ни у несрећи очајавати.

Књижевно-научна врста: _____

2.

Вељко је био танка и висока струка, смеђе косе и врло мали бркова, дугуљасте суви образа, широки уста и подугачка, мало покучаста, носа; и није му много више било од 30 година кад је погинуо. По срцу и по телесном јунаштву био је први не само у Србији, него се може слободно рећи и у цијелој Европи свога свуд ратнога времена. У вријеме Ахила и Милоша Обилића он би заиста њи'ов друг био, а у његово вријеме Бог зна би ли се они могли с њим испоредити. Но, то његово превелико јунаштво Карађорђе и Младен ове пошљедње године нијесу употребили као што би ваљало.

Књижевно-научна врста: _____

22. Прочитај одломак, па одговори на захтеве.

1. Којој **књижевној врсти** припада наведено дело из народне књижевности?

Чувао Еро кадијина говеда, па имао и своју једну краву, те ишла с кадијиним говедима. Једанпут се догоди те се пободе кадијина крава с Ерином, па Ерина крава убоде кадијину на мјесту. Онда Еро брже-боље отрчи кадији: „Честити ефендија, твоја крава убола моју краву!” „Па ко је крив, море! Је ли је ко наћерао!” пита кадија. „Није нико”, одговара Еро, „него се поболе саме!” „Е, вала море, марви нема суда!” Онда Еро: „Ама чујеш ли ти, ефендија, што ја кажем: моја крава убола твоју краву!” „А, а, море! Стани док погледам у ћитап (закон)”, рече кадија, па сегне руком да довати ћитап, а Еро те за руку: „Нећеш, Бог и Божја вјера! Кад нијеси гледао мојој крави у ћитап, е вала нећеш ни својој!”

Књижевна врста: _____

2. Наведи **две одлике** књижевне врсте (одговор под 1) које препознајеш у наведеном делу.

Одлике: _____
_____

23. Заокружи слово испред **облика казивања** који преовлађују у наведеном одломку из приповетке *Башића сљезове доје* Бранка Ђопића.

Сјутрадан, дјед је доперјао са многим у школско двориште и пред свом дечурлијом разгаламио се на учитељицу. [...]

Већ сљедећег јутра дједа отјераше жандарми. Одсједи старина седам дана у среској „бувари”, а кад се врати, он ми навече попријети прстом.

– А ти, језичко, нек те ја још једном чујем да блејиш какав је ко, па ћу ти ја показати. Вук је зелен, хех! Шта те се тиче какав је вук.

– Па кад ме је она питала.

– Питала те, хм! Имао си да ћутиш, па квит.

а) монолог и приповедање

б) дијалог и описивање

в) дијалог и приповедање

г) монолог и описивање

24. На линије напиши **врсту стиха** и **врсту строфе** којима је испеван наведени пример из једне песме Јована Јовановића Змаја.

Не дај мени своје руке,
Куд ћеш у мрак срцем голим,
Окрени се, стегни срце,
Заборав' ме, ја те молим.

Врста стиха: _____

Врста строфе: _____

25. Прочитај стихове из једне песме Добрице Ерића. Док читаш, уочи ко је лирски субјект у песми.

Ја
кћи Божја
Србија
изјављујем драговољно
кроз ланце и жицу
пред сведоцима
Силом, Муком и Неправдом
да крива сам и да признајем кривицу!

[...] Крива сам што јесам
а треба да нисам
Крива сам одавно
што стојим усправно
и гледам у небо уместо у траву
Крива сам што се дрзнух
против кривде [...]

Крива сам што пишем и читам
ћирилицом [...]

Крива сам што певам
смејем се и псујем
(а понекад и лајем)

Крива сам, и признајем
да не знам што знам, и да знам што,
не знам [...]

и кад већ постојим и још дрско стојим
што бар не признам да не постојим!

[...] Ја ћу да гледам
а ви зажмурите
Иначе ће вам се очи распрснути
од сјаја мог лица
Само пожурите
Што пре ме разапнете
пре ћу васкрснути!

Ко је **лирски субјект** у наведеној песми?

Одговор: _____

26. Напиши **назив** подвучене **стилске фигуре** у наведеној строфи из песме *Месечев сјај* Марине Цветајеве.

Дању се скривам, дању ћутим.
Мигне ли Месец – не могу да се борим.
У ноћи пуној месечине
за драгим раменом од жеље горим.

Стилска фигура: _____

27. Прочитај песму из збирке *Ђулићи* Јована Јовановића Змаја. Док читаш, уочавај **мотиве** који се појављују у песми.

LXXI

Питаћеш ме, моје чедо,
Кад сам ове песме писо̂, –
Просуо их један часак,
Један тренут, једна мисо̂.

Срце ми је лисно дрво,
А песме га цветом ресе;
Један поглед, један осмеј
Увек који цветак стресе.

Ја и не знам шта је било
У тренутку том –
Тек осетим да је нешто
Лакше срцу мом.

Које мотиве уочаваш у наведеној песми?

Заокружи **слова** испред два тачна одговора.

- а) мотив мајчинске љубави
- б) мотив уметничког стварања
- в) мотив борбе са природом
- г) мотив песничког надахнућа
- д) мотив неузвраћене љубави

28. Прочитај одломак из Молијерове комедије *Грађанин ѿлемић*. Док читаш, размишљај о томе шта сазнајеш о господину Журдену из дијалога учитеља музике и учитеља играња.

УЧИТЕЉ МУЗИКЕ

[...] Нашли смо човека какав нам је потребан обојици. Господин Журден је увртео у главу да је племић, да му треба господско понашање; он је за нас права крава музара; и ми музичари можемо желети да се и остали грађани угледају на њега.

УЧИТЕЉ ИГРАЊА

Не баш у свему да се угледају на њега; њега ради, ја бих волео да он боље памти наша предавања.

УЧИТЕЉ МУЗИКЕ

Истина је да их слабо схвата, али их добро плаћа; а то је баш оно што је нама уметницима данас потребније од свега осталог.

УЧИТЕЉ ИГРАЊА

Е, видите, ја тражим и мало славе. Пријатно ми је плескање; али ја сматрам да је право мучење за уметнике кад се приказују пред глупацима, кад њихове умотворине морају да подносе дивљачко просташтво каквог блесана. Уживање је, морате признати, кад се ради за људе који умеју да осете лепоте уметности, који лепо примају уметничка дела, који хвалама награђују наш труд. Да, уметнику је најбоља награда за његове творевине уверење да су постале познате и да су их дочекале похвале које њему служе на част. По моме мишљењу, нема лепше награде за наше замарање; а најмилије су похвале просвећених људи.

УЧИТЕЉ МУЗИКЕ

Слажем се с вама. И ја уживам у таквим похвалама, јер оне голицају честољубље; али се не живи од дима тамјана. Од голих похвала каква је корист? Уз њих треба нешто што звечи. Журден је, додуше, човек непросвећен, човек који о свачему говори како му на ум падне, човек који често хвали оно што није за хвалу; али, његова је кеса пуна разлога, његов новац поправља његово расуђивање, његове су похвале истински златне; дакле, тај неуки грађанин нама је кориснији од образованог коленовића који нас је овде увео.

УЧИТЕЉ ИГРАЊА

Има нешто истине у вашим речима; али ви прецењујете новац; грамзивост је ниска страст којој се честит човек не одаје.

УЧИТЕЉ МУЗИКЕ

Ипак ви радо примате Журденов новац.

УЧИТЕЉ ИГРАЊА

То је истина; али мени то није доста, него бих хтео да тај човек поред богатства има и укуса.

УЧИТЕЉ МУЗИКЕ

И ја бих то хтео; и ето, обојица се трудимо да му укус васпитамо, али у сваком случају он нама пружа могућност да нас виде у друштву, и он ће платити за друге оно што ће други хвалити уместо њега.

Заокружи **слова** испред два тачна одговора.

Журден је:

- а) узоран грађанин племић, јер се на њега угледају сви који покушавају да стекну господске манире и отмено понашање;
- б) честољубив човек који има истанчан укус за уметност, због чега је цењен у друштву уметника и образованих грађана;
- в) имућан човек који материјалним средствима покушава да задобије висок положај у друштву и племићку титулу;
- г) похлепан, због тога што жели да заради што више новца како би подмитио важне личности да га хвале у друштву;
- д) површан, зато што не примећује да је предмет подсмеха оних који се на његовом помодарству желе обогатити.

29. Прочитај песму *О читању поезије* Војислава Карановића, па одговори на захтев. Док читаш, обрати пажњу на уметничке вредности песме.

Треба читати поезију.
Ако не због другог,
Тако можеш да осетиш
Да ниси једини
Изгубљен. Да има
Оних који су више
И лепше залутали
Него ти.

Да и другима недостају
Оријентири. Као стубови
Који измичу из руку
Чим се неко за њих ухвати.
Да и други губе главу
Осетивши да су без ослонца
У простору бескрајном као
Људска душа.

Отвори књигу песама, и осетићеш
Да се свет исто тако цепа
На месту где се прсти тишине
Усецају у његово месо.

Читајући песме назире се
Дубина слутње да једино
Питања остају отворена.
А да се над нама
Нешто тешко, теже и од
Земље, спушта.

Због поезије нама изгледа да муње
Имају мање оштра сечива.
И да грмљавина
Тоне у мук.

Несаница се речима
Припитомљује.
И мање смета
Што увече главу полагамо
На јастук
Као на гиљотину.

Заокружи **слова** испред три тачне тврдње које се односе на наведену песму.

- а) У песми су уочљиве две прецизно раздвојене мисаоне целине – песма и њен творац, и песма и њен читалац.
- б) Лирски субјект наводи да треба читати поезију зато што читаоцу отвара бескрајни свет имагинације.
- в) Употреба везаног стиха и правилан распоред риме доприносе успостављању свечаног тона песме.
- г) Свака књига песама представља један заокружени свет на чије обликовање може да утиче читалац.
- д) Читањем поезије толико ангажујемо свој мисаони потенцијал да можемо открити све што нас интересује.
- ђ) Завршни стихови песме истичу магичну моћ речи и позитивно дејство поезије на човеков живот.

30. Прочитај одломак из приповетке *Кроз мећаву* Петра Кочића. Док читаш, обрати пажњу на улогу пејзажа.

Сува зима стегла. Одасвуд бије, пржи и као уједа, гризе оштра и немила студен. Руштри се окорјели снијег и, жалобитно цвилећи, угиба се под ногама.

– Баш нико ништа, Вујо! – трже се старац и обрну се дјетету.

Мали је шутио и уморно, изнемогло корачао за кравом. Од суве студени на њему се бијаше све накостијешило и укочило. Ситне, меке длацице на лицу му се најежиле, а руке поцрвеле, па поцрњеле од тешке зиме.

Кад бише наред чаршије, снијег поче пропадати. Љуто и као на силу одваљиваше се лепирица за лепирицом, испрва тешко, као да се мучи и натезе, па онда лакше, учестаније и гушће.

– Баш нико ни да се нашали с цијеном, а ево нас и ноћ у чаршији стиже! – трже се опет старац Реља из мисли, а у ријечима му, очима и лицу дрхташе нешто болно и очајно.

Све се више смрачава и као да се нешто из далека потајно и подмукло спрема и пригушено хуји.

Снијежне лепирице укрштају се у лету, ломе се једна о другу и шуште у тананом и меком шуму поврх њихових глава, а њих троје, старац напријед, крава за њим, за кравом Вујо, промичу чаршијом лагано и уједначено, стопу за стопом.

Заокружи **слова** испред два одговарајућа тумачења.

Улога пејзажа у наведеном одломку јесте:

- а) да истакне лепоту и величанственост природе у зимској, планинској ноћи;
- б) да подстакне читаоце на размишљање о односу човека и природних сила;
- в) да наговести опасност која прети јунацима и могући трагични исход;
- г) да дочара портрет старца Реље и његову љубав према синовцу Вуји;
- д) да укаже на бурну прошлост главног јунака и разлоге његовог страдања.

Напомена: Ученици НЕ попуњавају ову страну!

Комисија:

1. _____

2. _____

3. _____

Контролор:

4. _____

Школа	
Место	
Презиме и име ученика	